

Gørtler

Af Søren Vadstrup
Maj 2006

Gørtleren fremstiller lamper, lysestager, møbelbeslag, skilte m.m. i messing. Fra gammel tid har et anden fag, bronzestøberfaget, udført støbearbejdet på de dele, der indgår i gørtlerens produkter. Gørtleren er den håndværker, som samler og færdigbehandler lampen, lysestagen osv. af mange dele, d.v.s. polerer, dekorerer, drejer, bukker, drejer gevind, trækker ledninger osv. Navnet "Gørtler" kommer af tysk, gürtel = bælte, bl.a. fordi gørtleren i stort omfang fremstiller bæltespænder, sværd- og sabelskæfter og "gehæng" samt rideudstyr.

I Danmark dukkede messingens, der er en legering af kobber og *zink*, først op som materiale i den tidlige middelalder, og meget tyder på, at arbejdet med det nye gule metal fra starten blev forestået af særlige håndværkere, kaldt "**gulgydere**", mens de håndværkere, der støbte den rødlige bronze, der er en legering af kobber og *tin*, hed "**rødgdydere**".

Hvor der f.eks. før sidste krig nærmest lå et gørtlerværksted i hver anden baggård, er antallet af traditionelt arbejdende gørtlervirksomheder siden da decimeret stærkt. Industrialiseringen af beslagindustrien har medført, at der kun er en meget lille markedsandel tilbage for gørtlernes håndværksprodukter, samtidig med at materialer som rustfrit stål, aluminium og plast har vundet indpas.

Brugen af gørtlervarer har dog i de senere år taget et opsving, hvilket også har medført, at der er kommet en vis konkurrence i form af import af store mængder billige, groft forarbejdede beslag, lysestager m.m. fremstillet i Indien og andre steder. Selv kendte danske arkitekttegnede belysningsarmaturer går ofte danske gørtlerfirmaer forbi og fremstilles i "lavtlønslande" som f.eks. Portugal.

Gørtlerfaget er derfor i stigende omfang henvist til at leve af reparationsarbejder på ældre messingting.

Relaterede fag

Andre smede og ædelmetalfag (guld og sølv), gravør, metaltrykker, jern- og metalsliber samt bronzestøber og blikkenslager.

Uddannelse

Uddannelse til henholdsvis gørtler er et uddannelsesspeciale under fællestitlen Metalsmedeuddannelsen. Uddannelsen varer i fire år, hvoraf skoleundervisningen er 36 uger. De første 20 uger kan gennemføres på en række tekniske skoler, men de sidste 16 uger skal tages på Københavns

Tekniske Skole. Under grunduddannelsen undervises der bl.a. i overfladebehandling, slibning og polering, optrækning, planering og valsning. Uddannelsen afsluttes med aflæggelse af svendeprøve.

Derefter kan Metalindustriens Efteruddannelsesudvalg tilbyde en række relevante efteruddannelseskurser af to ugers varighed

Beskæftigede/antal virksomheder

Der 14 gøtlervirksomheder i Danmark i 1999.